

Euroopa sotsiaalpartnerite organisatsioonide esindavus: elektrisektor

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Käesoleva uuringu eesmärk on anda vajalikku teavet, et toetada sektoripõhist sotsiaalset dialoogi elektrisektoris. Euroopa Komisjoni taotlusel teostatavate EIRO sarja esindavuse uuringute eesmärk on tuvastada esindavad sotsiaalpartnerite ühendused, kellega tuleb Euroopa Liidu toimimise lepingu sätete kohaselt konsulteerida. Uuringus tuvastatakse asjakohased riiklikud sotsiaalpartnerite organisatsioonid elektrisektoris, kasutades selleks ülevalt-alla (loetledes Euroopa ühenduste liikmed) ning alt-üles lähenemisviisi (Euroopa Töösuhete Vaatluskeskuse (EIRO) riiklikud esindajad).

Euroopa sotsiaalse dialoogi tõhusus sõltub sektori asjakohaste riiklike osapoolte esindavusest. Ainult piisavalt esindavad ühendused saavad osaleda Euroopa sotsiaalses dialoogis.

Riiklik ühendus loetakse asjakohaseks sektoriga seotud huviühenduseks, kui see vastab järgmistele kriteeriumidele: a) ühenduse tegevusvaldkond on sektoriga seotud; b) ühendus on korrapäraselt kaasatud sektoriga seotud kollektiivläbirääkimistesse ja/või kuulub mõnda asjakohasesse Euroopa huviühendusse.

Euroopa ühendus loetakse asjakohaseks sektoriga seotud huviühenduseks, kui see on kantud Euroopa Komisjoni nende huviorganisatsioonide nimekirja, kellega tuleb sektori nimel ELi toimimise lepingu artikli 154 kohaselt konsulteerida, ja/või see osaleb sektoriga seotud Euroopa sotsiaalses dialoogis ja/või on taotlenud artikli 154 kohast konsulteerimist.

Sektori määratlemine

Käesolevas uuringus määratletakse elektrisektor Euroopa Ühenduse majandustegevuse statistilise liigituse (NACE) (Rev. 2) kohaselt, et tagada tähelepanekute riikidevaheline võrreldavus. Täpsemalt on kõnealune

sektor piiritletud NACE koodiga 35.1 (Elektrienergia tootmine, ülekanne ja jaotamine).

Majanduslik taust

Tööhõivestatistika

Euroopa Komisjoni 2010. aasta aruande kohaselt töötab Euroopas elektrisektoris üle 800 000 inimese. Enamik elektrisektoris töötajatest omab töövõtja staatust ning valdavaks on täisajaga töö. Ligikaudu 78% töötajatest on mehed ning 69% tööjõust on madala või keskmise haridustasemega. Ettevõtete suurus on riigiti väga erinev. Kui mõnes riigis domineerivad üksikud suuretted, siis teistes on olulisem roll väiksematel ettevõtetel.

Viimase aja arengud

ELi võrgutööstuste liberaliseerimisest ajendatuna on elektrisektoris alates 1990. aastate teisest poolest toimunud ümberstruktureerimine. Esimesed sammud ümberstruktureerimise suunas tehti 1996. aasta direktiiviga (96/92/EÜ), sellele järgnesid meetmed 2003. aastal ning sätted turu täieliku liberaliseerimise kohta jõustusid 2007. aastal, kaasa arvatud kohalikele lõpptarbijatele. Kõige olulisemad hiljutised Euroopa algatused elektrisektori ümberkujundamiseks on need, mis kaasati 2009. aasta kolmandasse energiapaketti elektri ja gaasi siseturu edasiseks arendamiseks ja tugevdamiseks, ning 2001. aastal kehtestatud taastuvate energiaallikate edendamise strateegia.

Nende õigusaktide eesmärk oli suurema konkurentsi tulemusel kujunevate madalamate hindade abil tuua kasu klientidele ning edendada tööhõivet energiakasutusest tugevalt sõltuvates sektorites. Samas tunti muret, et suurem konkurents võib tuua energiaettevõtetes kaasa töökohtade kaotusi ning kehvemad tööttingimused. Lisaks nõuab ELi kohustus vähendada kasvuhoonegaase 20% võrra olulist

tehnoloogilist muutust ning kasvatab vajadust sobivate oskustega töötajate järele.

Tehnoloogilised muutused, nagu üleminek vähem tööpõhisele elektritootmisele ja üksikute rahvusvaheliste turuliidrite kasvav tähtsus, laienemine välisriikidesse (ja suundumus ühendada väiksemad munitsipaalvõrgud), on samuti toonud kaasa töötajate arvu järsu vähendamise.

Huvide esindatus riiklikul tasandil

Ametiühingud

Aktiivsete ametiühingute liikmete arv on Euroopas riigiti väga erinev, varieerudes üle 2 061 198 liikmest (Ver.di Saksamaal) mõnekümne SYVAIKi liikmeni Küprosel. Selline märkimisväärne varieerumine peegeldab erinevusi majanduse suuruse ning liikmesuse laialtlevikuse vahel, mitte suutlikkust liikmeid värvata.

Kokku tuvastati 113 sektoriga seotud ametiühingut, mis täitsid esindavuse uuringusse kaasamise kriteeriumid, osutades pluralistlikule süsteemile. Kahes riigis (Kreekas ja Lätis) registreeriti ainult üks sektoriga seotud ametiühing, seitsmes riigis registreeriti kaks ning kahes riigis kolm ametiühingut. 16 riigis registreeriti aga neli või rohkem sektoriga seotud ametiühingut, mis osutab seega killustatusele. 25 riigist, kus sektoriga seotud ametiühinguid on rohkem kui üks, kattuvad nende valdkonnad osaliselt või täiesti 21 riigis.

Tööandjate organisatsioonid

Kokku tuvastati 48 sektoriga seotud tööandjate organisatsiooni. Kõik need organisatsioonid, välja arvatud VAEU Saksamaal, on EURELECTRICu liikmed (VAEU on kaasatud käesolevasse uuringusse, sest ta sõlmib kollektiivlepinguid piirkondlike liikmesühenduste kaudu). Nendest organisatsioonidest kolm on pigem ettevõtte kui tööandjate ühendused (EAC Küprosel, ΔEH PPC Kreekas ning Enemalta Maltal). Kuna nendes riikides kuulub nendele ettevõtetele kõige suurem turuosa, nad on kaasatud kollektiivlääbirääkimistesse ning on Euroopa sotsiaalpartneri EURELECTRIC liikmed, vaadeldakse neid siinkohal tööandjate ühendusena.

Tööandjate osas valitseb vähem killustunud süsteem. Ainult üks tööandjate organisatsioon on 15 riigis, kaks organisatsiooni seitsmes riigis, kolm kahes riigis ning neli kolmes riigis. Seitsmes riigis (Eesti, Hispaania, Leedu, Läti, Poola, Portugal ja Ühendkuningriik) ei ole ükski uuringusse kaasatud sektoripõhine tööandjate ühendus kollektiivlääbirääkimiste osaline. Saksamaal,

Taanis, Kreekas, Ungaris, Iirimaa, Itaalias, Madalmaades ja Poolas ei osale kollektiivlääbirääkimistes vähemalt üks uuringusse kaasatud tööandjate organisatsioonidest. Üldjuhul võivad ettevõtjate organisatsioonidel olla töösuhetega seotud huvid kõrval ka muud huvid.

Eespool kirjeldatud kriteeriumide kohaselt on käesolevasse uuringusse kaasatud kõik EURELECTRICu ehk ELi tasandi tööandjate ühenduse liikmeks olevad riiklikud organisatsioonid, sõltumata sellest, kas nad osalevad kollektiivlääbirääkimistes või mitte.

Kollektiivlääbirääkimised

Kollektiivlääbirääkimiste ulatus on elektrisektoris võrdlemisi suur. Olemasolevate andmete põhjal on 22 riigist 18-s kollektiivlääbirääkimiste ulatus üle 70%. Ülejäänud riikides näitavad olemasolevad andmed, et kollektiivlääbirääkimiste ulatus jääb vahemikku 40% kuni 60%.

Huvide esindatus Euroopa tasandil

Elektrisektori organisatsioonid, mis on Euroopa Komisjoni poolt loetletud sotsiaalpartnerite organisatsioonidena, kellega tuleb ELi toimimise lepingu artikli 154 kohaselt konsulteerida, on IndustriALL ja EPSU (Euroopa avaliku sektori töötajate ametiühingute föderatsioon), mis esindavad töötajaid, ning EURELECTRIC, mis esindab töövõtjaid.

Organisatsioonil IndustriALL on 44 otsest liiget (39% uuringus tuvastatud ametiühingutest) 24 liikmesriigis, kellest 43 osalevad sektoripõhistes kollektiivlääbirääkimistes. EPSUI on 49 otsest liiget (44% uuringus tuvastatud ametiühingutest) 24 liikmesriigis, kellest 48 osalevad sektoripõhistes kollektiivlääbirääkimistes. EURELECTRICul on 30 otsest liiget (62% uuringus tuvastatud organisatsioonidest) 27 liikmesriigis, kellest 11 osalevad sektoripõhistes kollektiivlääbirääkimistes.

Järeldused

Ülevalt-alla ja alt-üles lähenemisviisiga elektrisektori analüüsid 27 riigis näitavad, et kõige tähtsamad kogu ELi hõlmavad tööandjate ja töövõtjate esindajad elektrisektoris peaksid töövõtjatele olema IndustriALL ja EPSU ning tööandjatele EURELECTRIC.

Lisateave

Aruanne „Euroopa sotsiaalpartnerite organisatsioonide esindavus: elektrisektor“ on kättesaadav veebilehel <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/TN1305028S/index.htm>

Lisateavet pakub teabeametnik Camilla Galli di Binoga aadressil gdb@eurofound.europa.eu